

Tid til fordybelse?

Trzaskowski, Jan

Document Version
Final published version

Published in:
Aktuel jura

Publication date:
2018

License
Unspecified

Citation for published version (APA):
Trzaskowski, J. (2018). Tid til fordybelse? *Aktuel jura*, 2(1), 3. <http://www.extuto.com/AktuelJura.pdf>

[Link to publication in CBS Research Portal](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us (research.lib@cbs.dk) providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Download date: 04. Jul. 2025

| Aktuel Jura

NR. 1/SEPTEMBER 2018 (2. ÅRGANG)

Faglige artikler:

LENNART LYNGE ANDERSEN, “Urimelige aftaler (aftalelovens § 36)”, side 7

THOMAS RIIS, “Ny lov om forretningshemmeligheder”, side 13

STEEN TREUMER, “Udviklingstendenser i udbudsretten”, side 19

JACQUES HARTMANN, “Hvor meget ved du om menneskerettigheder?”, side 25

FairPublishing

ExTuto
PUBLISHING
www.extuto.com

Nye bøger fra Ex Tuto Publishing:

Aktuel Jura

NR. 1/SEPTEMBER 2018 (2. ÅRGANG)

Aktuel Jura indeholder juridiske fagartikler og oplysninger om ny litteratur fra Ex Tuto Publishing.

Gratis abonnement kan tegnes pr. mail til forlag@extuto.dk. Kontakt redaktionen på redaktion@extuto.dk.

Aktuel Jura udgives af Ex Tuto A/S og redigeres af JAN TRZASKOWSKI. Tidsskriftet er trykt på Munken Lynx 200 g/m² af NARAYANA PRESS. Grafik og layout af MERE.INFO A/S.

ISSN: 2596-5395 | oplag: 12.000

Ex Tuto Publishing A/S
Toldbodgade 55, 1.
1253 København K
www.extuto.com

Ved at bruge FSC-certificeret papir støtter vi bæredygtig skovforvaltning.

Tid til fordybelse?

Den trykte bog har i flere hundrede år været omdrejningspunktet for udveksling af viden i informationssamfundet, men hvilken rolle spiller bogen i det moderne informationssamfund?

Af **JAN TRZASKOWSKI**, redaktør, Ex Tuto Publishing (jan@extuto.dk)

Opfinderen Johannes Gutenberg spillede en central rolle i etableringen af det informationssamfund, som vi kender i dag. Ved at forbedre og udbrede bogtrykkekunsten kunne viden let og billigt manifestes, opbevares og distribueres.

Internettet har revolutioneret informationssamfundet i en grad, der tåler sammenligning med udbredelsen af bogtrykkekunsten. Gennem digitalisering og udbredelsen af "smarte" telefoner er alverdens viden umiddelbart tilgængelig hele tiden.

Homo distractus

Vores opmærksomhed har aldrig været mere ombejlet, styret og udfordret end i dag. Vi skal konstant forholde os til nyheder og opdateringer samtidig med, at vi har travlt med selv at producere og dele information.

Som eksempel kan nævnes massive nyhedsstrømme på sociale medier, der i for-

skellige afskygninger stiller store krav til det moderne *homo distractus*.

Den dårlige nyhed er, at den menneskelige hjerne ikke udvikler sig lige så hurtigt som de krav, teknologien og samfundet stiller. Noget må fravælges; også selvom man måske sidder med en følelse af at være blevet mere effektiv.

Som jurister er vi afhængige af, at vores viden løbende opdateres. Den store efterspørgsel efter vores opmærksomhed og øgede krav til produktivitet påvirker kvaliteten af den nye viden, der tilføres.

Den trykte bog

Som nævnt i forrige udgave af *Aktuel Jura* foretrækker danskere med lang uddannelse at læse længere, faglige tekster på papir frem for på en skærm. Studier viser også, at der er større indlæring ved læsning på papir, ligesom noter, der tages på papir, er mere effektive end dem, der skrives på en computer.

Den trykte bog har en række fordele, herunder at der er tale om et afgrænset, gennearbejdet og afsluttet værk, der er entydigt manifesteret. Dertil kommer, at man ikke skal forholde sig til opsætning, kompabilitet, netværksadgang, strøm og holdbarhed samt overvågning og markedsføring.

Fordybelsen

Digitaliseret information har mange fordele og er til mange formål uovertruffen, men skærmens tilstedeværelse påvirker bl.a. evnen til fordybelse. Til effektiv absorption af ny viden er der stadig intet reelt alternativ til den trykte tekst – især hvis man udnytter det faktum, at man kan være offline, mens man læser.

Vi må ikke glemme fordybelsen, som er en vigtig del af at være et reflekterende og selvstændigt tænkende væsen, der deltager aktivt i samfundet. Måske har behovet for den trykte bog aldrig været større.

God læselyst!

NYHED!

Bestå erhvervsretten!, 5. udgave

John Elling

Bestå erhvervsretten! er skrevet til studerende på landets handelshøjskoler, handelsskoler og finansakademier. Bogen er et værktøj, der giver overblik over erhvervsretten, samt en grundlæggende juridisk viden, der sætter læseren i stand til at forstå og løse juridiske opgaver.

Forfatterens mål er ikke alene at give læseren et værktøj til at bestå erhvervsretten, men i det hele taget at give alle studerende et værktøj til at bestå erhvervsretten med en god karakter.

ISBN: 978-87-420-0022-9 | Udgivet: August 2018
Sider: 368, indbundet | Pris: 325 kr. inkl. moms

NYHED!

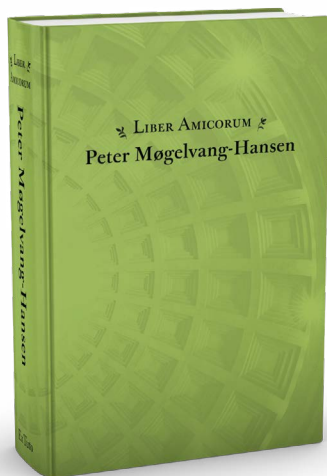
Få styr på metoden, 2. udgave

Christina D. Tvarnø & Sarah Maria Denta

I denne bog introduceres læseren til juridisk metode generelt og samfundsvidenskabelig projektmethode specifikt i forhold til tværfaglige projekter, der indeholder både jura og økonomi.

Bogen henvender sig til studerende og andre, der har interesse for jura og samfundsvidenskabelig projektmethode, herunder i forbindelse med udarbejdelse af tværfaglige projekter, hvori der indgår både jura og økonomi.

ISBN: 978-87-420-0018-2 | Udgivet: August 2018
Sider: 272, indbundet | Pris: 350 kr. inkl. moms

Liber Amicorum Peter Møgelvang-Hansen

Børge Dahl, Thomas Riis & Jan Trzaskowski (red.)

Studierne i dette festskrift er tilegnet professor Peter Møgelvang-Hansen i forbindelse med hans udnævnelse til professor emeritus ved Juridisk Institut på Copenhagen Business School, hvor han har været ansat siden 1988.

I bogens 34 bidrag behandles aktuelle emner – primært inden for erhvervsretten – af kollegaer og venner fra ind- og udland.

ISBN: 978-87-92598-46-2 | **Udgivet:** December 2016
Sider: 576, indbundet | **Pris:** 595 kr. inkl. moms

NYHED!

I forskningens og formidlingens tjeneste – festskrift til professor Lars Bo Langsted

*Sten Bønsing, Thomas Elholm, Søren Sandfeld Jakobsen
& Lene Wachter Lentz (red.)*

Dette festskrift, som er tilegnet professor Lars Bo Langsted, indeholder artikler inden for strafferet og erstatningsret samt andre discipliner, som Lars Bo har berørt i sit arbejdsliv.

Emnerne spænder vidt fra strafferetlige emner om forbrydelser, der ikke eksisterer, databedrageri og borgmestres strafansvar over erstatningsretlige emner om kapitalsekskabers erstatningsansvar til emner om persondata-rettens sanktionering og fremtidens forkyndelser.

ISBN: 978-87-420-0010-6 | **Udgivet:** Februar 2018
Sider: 432, indbundet | **Pris:** 595 kr. inkl. moms

Skriftlig jura – den juridiske fremstilling

Thomas Riis & Jan Trzaskowski (red.)

Den juridiske fremstilling behandles ud fra fire vinkler: det juridiske fag-område, teoretisk jura, praktisk jura og juraens kilder og sprog.

I bogens 27 kapitler behandles bl.a. den juridiske metode og andre væsentlige aspekter af retsvidenskaben samt udarbejdelsen af forskellige juridiske dokumenter, herunder dommen, responsummet, betænkningen, aftalen samt afhandlinger og andre retsvidenskabelige værker. Endelig behandles juraens sprog og kilder, herunder hvordan man formulerer jura på engelsk, og hvordan man kan kommunikere mediativt.

ISBN: 978-87-92598-23-3 | Udgivet: September 2013

Sider: 671, indbundet | Pris: 450 kr. inkl. moms

Werlauffs kompender, 4. udgave

Erik Werlauff

Werlauffs kompender foreligger nu i 4. udgave. Kompenderne er et værdifuldt værktøj til både praktikere og studerende, som får et opdateret overblik over de behandlede emner. Bogen indeholder otte kompender:

- Selskabsret
- Kreditret
- Civilproces
- Obligationsret
- Kontraktudarbejdelse
- Vedtægt og ejerftale
- Ledelses- og ejeransvar
- Menneskerettigheder

ISBN: 978-87-92598-44-8 | Udgivet: August 2016

Sider: 800, indbundet | Pris: 395 kr. inkl. moms

Urimelige aftaler (aftalelovens § 36)

Efter aftalelovens § 36 kan en aftale ændres eller tilsidesættes helt eller delvis, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende. Den nærmere praktisering er kimen til retssager.

Af **LENNART LYNGE ANDERSEN**, professor, lic.jur (lya@outlook.dk)

Aftalelovens kapitel III har siden 1917 indeholdt en række regler om aftalers ugyldighed. I 1975 indførtes § 36 med nogle begrundelser, man kunne have sat spørgsmålstegn ved, og som har vist sig ikke at være holdbare. Samtidig ophævede man en række såkaldt "små generalklausuler" i lovgivningen (fx i gældsbrevsloven og forsikringsaftaleloven), der ikke havde vist gennemslagskraft ved domstolene. For forbrugeraftalers vedkommende er der i 1994/95 indført særlige fortolkningsregler i aftalelovens §§ 38a-38d, der indgår i et samspil med § 36.

Det foreløbige antal sager, hvor § 36 har været påberåbt, overstiger 325 fordelt på alle retsinstanser og dækkende godt 40 år. Bestemmelsen har givet anledning til en række myter, hvoraf nogle ganske savner holdepunkter. Bl.a. dette forhold har vanskeliggjort et nærmere overblik til belysning af bestemmelsens rækkevidde. Hertil kommer, at bestemmelsen er blevet påberåbt i en række sager uden reel gevinstchance.

Studiet af § 36 er interessant, fordi der er stof for næsten enhver smag. Den lever hyppigt ved domstolene – undertiden i konkurrence med de øvrige bestemmelser i aftalelovens kapitel III, først og fremmest i henseende til svig og udnyttelse – og også arkæologerne (retshistorikerne) kan finde materiale til belysning af et af aftalerettens hovedspørgsmål: Hvor langt rækker grundsætningen om "aftalefrihed"?

Hvor befinder vi os?

Vi er i et velkendt farvand. Aftaleretten er centreret om indgåelse af aftaler, fuldmagtsspørgsmål, aftalers ugyldighed samt fortolkning og udfyldning af aftalen. Bortset fra fuldmagtssager er en del sager karakteriseret ved, at de indeholder (væsentlige) elementer også ud over ugyldighedsspørgsmål. Nordiske jurister har gennem en årrække kritiseret domstolene for at være for tilbageholdende med at erklære en aftale for ugyldig og i stedet vælge at fortolke aftalen, såkaldt *covert*

techniques. Det er en lidt ejendommelig problemstilling, der kan hvile på et for snævert syn på, hvad en aftaleretlig sag indeholder, men der er ikke tilstrækkeligt grundlag for den nævnte kritik. I hvert fald efter 1975 synes domstolene som hovedregel at vælge ugyldighedsprøvelsen, hvis sagen lægger op til det, frem for at "smyge sig udenom".

Placeringen af bestemmelsen i aftaleloven betyder, at den først og fremmest finder anvendelse på aftaler på formuerettens område. Selv om familieretten (stadig) har flere selvstændige ugyldighedsregler, har det dog i en årrække ligget klart, at § 36 også finder anvendelse på familieretlige aftaler, der har lighed med formueretlige aftaler, eksempelvis bodelings- og bidragsaftaler.

Gennemførelsen i 1975

I betragtning af, at mange – ikke mindst på nordisk plan – anser § 36 som den vigtigste bestemmelse i aftaleloven, er det bemærkelsesværdigt, at lovforslaget i sin

tid blev markedsført med begrundelser, der ikke var holdbare. Regeringen angav økonomisk kriminalitet som en hovedbegrundelse, selv om det måtte ligge klart, at denne så godt som aldrig vil være relevant for spørgsmålet om aftalens gyldighed i den forstand, § 36 angiver. Endvidere påberåbtes tidens store modefænomen, forbrugerhensynet, selv om de dagældende regler i almindelighed måtte anses for tilstrækkelige.

At introducere den kommende regulering som en "generalklausul" har betydning usikkerhed i retsanvendelsen og en del overflødige retssager.

Fortolkningen af § 36

Ved fortolkningen er det centralt, at bestemmelsen kræver, at aftalen (eller aftalevilkåret) er urimeligt. Bestemmelsen er i tidens løb ofte blevet læst således, at § 36 bygger på begrebet "rimeligt" uden skelen til, at dette kriterium må antages at føre til andre resultater. "Urimeligt" er med aftalelovens § 36 blevet et retligt begreb, medens "rimeligt" mere har karakter af "et slag på tasken"; ofte, hvor den talende mener det modsatte.

Ved den nærmere vurdering må man gøre sig klart, at "urimeligt" er så standardpræget og i retlig henseende så upræcist et begreb, at bedømmelsen må kræve mere juridisk finmekanik: Det sker ved at

inddrage nogle såkaldt supplerende hensyn, hvis tilstedeværelse kan føre til, at aftalen eller enkeltvilkåret er urimeligt. Det drejer sig i de fældende sager typisk om, at den ene part har anvendt grove forretningsmetoder, aggressive forretningsmetoder, chikane og retsmisbrug; parten har benyttet byrdefulde vilkår eller har lagt et utilbørligt pres på modparten. En domstol vil ofte interessere sig for, om en aftale skaber ubalance for den ene parts interesser, eller om der er mangel på proportionalitet.

Det er en myte på området, at "domstolene udviser tilbageholdenhed med at anvende § 36 ved erhvervsaftaler." Dette udsagn gentages ofte, men der er ikke grundlag for det i retspraksis. I de fleste sager er rettens prøvelse ens, hvad enten det drejer sig om en erhvervsaftale eller en forbrugeraftale. I erhvervsager vil

domstolene ved urimelighedsvurderingen bl.a. se på, om der foreligger en kalkuleret risiko, d.v.s. at risikoen vurderes som en del af parternes aftale. En part eller begge parter må antages

bevidst at have påtaget sig en risiko, fordi der heri kan ligge en gevinstchance. Er dette tilfældet, vil anvendelsen af § 36 oftest ikke komme på tale.

Retspraksis har vist, at § 36 ikke har større betydning ved sager om priskon-trol. På forbrugerområdet er der ofte

fastsat præceptiv lovgivning om sådanne spørgsmål, navnlig i henseende til hvilken information der skal gives til forbrugerparten.

I civilprocessen har begreberne "principiel karakter" og "væsentlig samfundsmæssig rækkevidde" betydning, når det gælder spørgsmål om, hvorvidt en afgørelse kan indbringes for en højere instans (såkaldte procesbevillinger). De to begreber må antages at være for upræcise til, at de kan spille en rolle som supplerende hensyn ved fortolkningen af § 36.

Generalklausul og præmis-leverandør

Anvendelsen af ordet "generalklausul" signalerer, at § 36 i første række var tænkt som en bestemmelse, der skulle anvendes ved mere generelt prægede sager, der havde betydning for retsanvendelsen som sådan, herunder ville kunne medvirke til at udvikle aftaleretten. Efter mere end 40 år er det en sikker konklusion, at dette ikke er blevet opfyldt. Der er kun ganske få sager, der opfylder denne karakteristik, og § 36 er i stedet blevet anvendt til at tage sig af stort og småt, herunder som instrument til at lempe en forpligtelse frem for at erklære aftalen for ugyldig.

I nogle tilfælde har domme vedrørende § 36 haft en sådan gennemslagskraft, at bestemmelsen er blevet præmisleverandør til ny eller ændret lovgivning. Det er måske her, bestemmelsen har haft størst

Det er en myte på området, at "domstolene udviser tilbageholdenhed med at anvende § 36 ved erhvervsaftaler."

betydning. Det gælder eksempelvis sager vedrørende aktieafløbning mv., sager vedrørende olie- og benzinbranchen og lejeaftaler mv.

Aftaler med det offentlige

§ 36 gælder også, selv om modparten er en offentlig myndighed. Der er eksempelvis en række sager om det offentlige som sælger eller som driftsherre, ligesom der er sager, hvor det fremtræder som arbejdsgiver. Der er også sager, hvor det er det offentliges rolle som lovgiver, der er omtvistet. Disse sager må antages at bero på en misforståelse af § 36's funktion.

Forholdet til markedsføringsloven

§ 36 blev ændret i 1994, samtidig med at man indsatte et nyt kapitel IV (§§ 38a-38d) i aftaleloven. Her er der et samspil, men i øvrigt har den forløbne tid ikke ført til mange sager på forbrugerområdet. Dette må antages at bero på, at forbrugersagerne har deres eget arsenal i markedsføringsloven.

Forholdet til de øvrige bestemmelser i kapitel III

Ved gennemførelsen i 1975 blev det samtidig fastlagt, at de fleste af de øvrige bestemmelser i aftalelovens kapitel III skulle fortsætte med at være gældende, selv om de stammede fra 1917. I teorien har man været inde på, at § 36 nu spiller en så dominerende rolle, at der reelt ikke er behov for de øvrige bestemmelser, men den almindelige opfattelse synes at være, at eksempelvis § 30 (svig), § 31 (åger og udnyttelse) og § 33 (aftaler i strid med almindelig hæderlighed) i nogle tilfælde indeholder en klarere juridisk hjemmel til at bedømme og afgøre vedkommende sag. Der er derfor stadig retssager, der involverer disse bestemmelser. Udsagn om, at "§ 36 har reelt fortrængt de øvrige bestemmelser i aftalelovens kapitel III", har ikke vist sig holdbare. Det samme gælder synspunktet, hvorefter § 36 reelt har fortrængt forudsætningslæren.[¶]

NYHED!

Aftalelovens § 36

– fra kontraktfrihed til urimelighedskontrol

Lennart Lyng Andersen

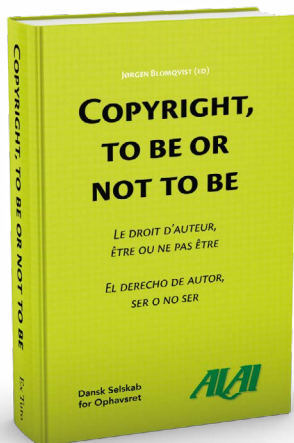
Bogen beskriver introduktionen af aftalelovens § 36 i 1975, og hvorledes den har virket. Den arkæologiske forankring undersøges, og samtidig er alle trykte afgørelser samt enkelte utrykte analyseret. Forfatteren peger på, at mange fejlagtigt anser urimelighed og rimelighed for komplementære størrelser, og han opfordrer til større bevidsthed om, at § 36 er en urimelighedskontrol.

Indtil 2014 har bl.a. de processuelle regler medført mange sager ved domstolene, herunder Højesteret, men der rejses spørgsmål om, hvorvidt § 36-sager fremover bliver enlige svaler i Højesteret.

ISBN: 978-87-420-0012-0 | Udgivet: Januar 2018

Sider: 512, indbundet | Pris: 695 kr. inkl. moms

PÅ VEJ!

Copyright, to be or not to be

Jørgen Blomqvist (ed)

The protection of copyright and related rights is as controversial as ever before. It reaches into our everyday activities on the internet and is by many seen as an impediment to the free flow of information, culture and entertainment.

This book contains the papers presented at the ALAI Congress in Copenhagen on 18–19 May 2017, at which some of the leading experts in the world discussed this protection and its role in modern society.

ISBN: 978-87-420-0004-5 | **Udgives:** Ultimo 2018
Mere info: på www.extuto.dk og i vores nyhedsbrev

NYHED!

Ophavsret og ytringsfrihed

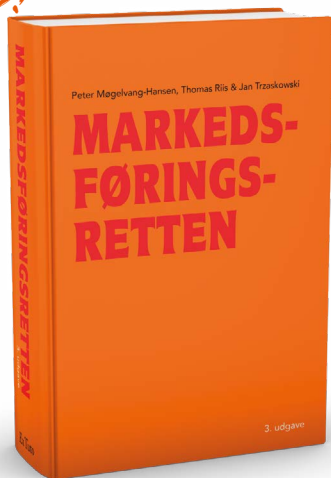
Pernille Bruun Andersen

Denne bog fokuser på ytringsfrihedens rolle i ophavsretssager, herunder hvornår det kan være relevant at påberåbe sig ytringsfrihed. Bogen tilsigter at skabe større forudsigelighed i ophavsretssager, hvor ytringsfrihed påberåbes.

Bogen analyserer kollisioner mellem ophavsret og ytringsfrihed i et nationalt, EU- og folkeretligt perspektiv. Generelle afvejningskriterier, der kan inddrages i retssager, identificeres, og der peges også på områder, hvor den aktuelle ophavsretlige balance ikke er optimal.

ISBN: 978-87-420-0007-6 | **Udgivet:** Februar 2018
Sider: 272, indbundet | **Pris:** 395 kr. inkl. moms

NYHED!

Markedsføringsretten, 3. udgave

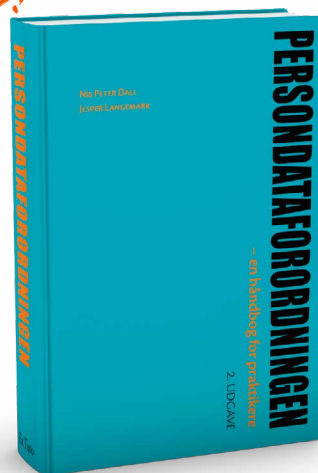
Peter Møgelvang-Hansen, Thomas Riis & Jan Trzaskowski

Markedsføringsretten er en samlet fremstilling af de regler, der sætter grænserne for virksomheders markedsføring. 2017-markedsføringsloven og den unionsretlige regulering og retspraksis er indarbejdet. Desuden findes en systematisk behandling af hele kendetegnsretten, herunder varemærker og domænenavne.

I bogens specielle del behandles bl.a. produktetfterligninger, forretningskendetegn på internettet samt produkt- og mediespecifikke markedsføringsregler.

ISBN: 978-87-0006-9 | Udgivet: September 2017
Sider: 688, indbundet | Pris: 695 kr. inkl. moms

NYHED!

Persondataforordningen – en håndbog for praktikere, 2. udgave

Nis Peter Dall & Jesper Langemark

Denne bog giver et praktisk anvendeligt overblik over persondataforordningen. Bogens specielle del behandler en række emner af stor praktisk relevans, bl.a. virksomhedsoverdragelser, outsourcing, markedsføring, ansættelsesforhold og nye teknologier som cloud computing, big data og internet of things.

Bogen – som er forsynet med tjeklister og oversigter – er et praktisk værktøj for private og offentlige myndigheder til at sikre compliance med de nye, skærpede regler. Forordningen er optrykt i bogen og derfor altid ved hånden.

ISBN: 978-87-420-0017-5 | Udgivet: Juli 2018
Sider: 496, indbundet | Pris: 495 kr. inkl. moms

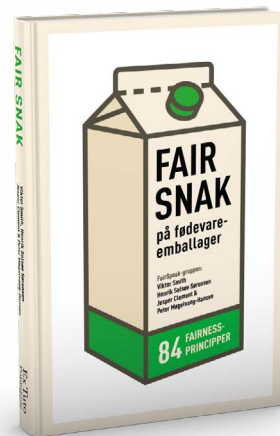
Forbrugerftaleloven med kommentarer, 3. udgave

Sonny Kristoffersen

Forbrugerftaleloven kan betragtes som forbrugernes grundlov. Siden 13. juni 2014 gælder nye regler, som følger af forbrugerrettighedsdirektivet, og som indebærer en forøget beskyttelse af forbrugerne.

Bogen indeholder en systematisk gennemgang af loven, herunder de nye regler om fortrydelsesret og oplysning, samt et udførligt stikordsregister.

ISBN: 978-87-92598-28-8 | Udgivet: April 2014
Sider: 416, indbundet | Pris: 495 kr. inkl. moms

FAIR SNAK på fødevareremballager

Viktor Smith, Henrik Selsø Sørensen, Jesper Clement
& Peter Møgelvang-Hansen

Bogen giver en række forskningsbaserede anbefalinger til, hvordan fødevarerproducenter bedst vejleder forbrugerne gennem valg af ord, tekst, tal, mærker og billeder på emballagen.

Grænsen mellem neutral forbrugerinformation, fair salgssnak og bevidst eller ubevidst vildledning er ikke altid indlysende. I analyserne inddrages sprog, begrebsdannelse, psykologi, perception og sensorik.

ISBN: 978-87-92598-32-5 | Udgivet: Marts 2015
Sider: 175, indbundet | Pris: 295 kr. inkl. moms

Ny lov om forretningshemmeligheder

Den 9. juni 2018 trådte lov om forretningshemmeligheder i kraft. Loven gennemfører forretningshemmelighedsdirektivet (2016/943) og indebærer en grundlæggende ændring af reglerne på området.

Af **THOMAS RIIS**, professor, dr.jur., Københavns Universitet, Center for informations- og innovationsret (Thomas.Riis@jur.ku.dk)

Tidligere skulle beskyttelsen af erhvervshemmeligheder primært udledes af markedsføringslovens § 23, der nu er ophævet og erstattet af loven om forretningshemmeligheder.

Som det efterhånden er blevet traditionen i Danmark, følger loven direktivet tæt. Direktivet er et minimumsdirektiv, hvilket den danske lovgiver har udnyttet ved at opretholde bestemmelserne i straffelovens §§ 263 og 264. Medlemslandene skal dog sikre, at garantier, som direktivet giver andre parter end indehaveren af forretningshemmeligheder, respekteres.

Med direktivet er forretningshemmelighedsbeskyttelsen formelt set ikke en del af immaterialretten. Klassifikationen har en vis retlig betydning bl.a. i relation til regler, som benytter udtrykket "immaterialret" som en del af retsfaktum. Fx er forretningshemmelighedsbeskyttelsen ikke omfattet af EU-Charterets artikel 17(2), der beskytter "intellektuel ejendomsret", eller af retshåndhævelsesdirektivet (direktiv 2004/48/EF). Medlemsstaterne er

endvidere som følge heraf ikke forpligtet til at indføre foranstaltninger vedrørende håndhævelse som nævnt i TRIPS-aftalens del III (om "håndhævelse af immaterialrettigheder"), og ved fastlæggelse af lovvalg efter Rom II-forordningen skal spørgsmålet besvares på grundlag af artikel 6 om illoyal konkurrence og ikke efter artikel 8 om krænkelse af intellektuelle ejendomsrettigheder.

Hvilke oplysninger er hemmelige?

En "forretningshemmelighed" er i lovens § 2, stk. 1, defineret som: "Oplysninger, der (a) er hemmelige i den forstand, at de ikke i deres helhed eller i den præcise udformning eller sammensætning er almindeligt kendt blandt eller umiddelbart tilgængelige for personer i de kredse, der normalt beskæftiger sig med den pågældende type oplysninger, (b) har handelsværdi, fordi de er hemmelige, og (c) under de givne omstændigheder er blevet underkastet rimelige foranstaltninger til hemmeligholdelse af den person, som lovligt

kontrollerer oplysningerne."

Direktivet er som nævnt et minimumsdirektiv, og man kan derfor overveje, om medlemsstaterne må vedtage og anvende et bredere forretningshemmelighedsbegreb og herved altså beskytte informationer som forretningshemmeligheder, selvom de ikke er omfattet af direktivets definition.

Selvom definitionerne i artikel 2 ikke er blandt de bestemmelser, som er undtaget princippet om minimumsharmonisering, er dette imidlertid næppe tilfældet, da en udvidelse af forretningshemmelighedsbegrebet ikke kan anses for at indebære "en mere vidtgående beskyttelse" af forretningshemmeligheder, men blot udvider den materielle retsbeskyttelse til andre typer information.

I præambelens 14. betragtning er det endvidere anført: "Det er vigtigt at vedtage en ensartet definition af forretningshemmelighed uden at begrænse den genstand, som skal beskyttes mod uretmæssig tilegnelse". I overensstemmelse hermed er den hidtidige beskyttelse af tekniske teg-

ninger mv. i den tidligere markedsføringslovs § 23, stk. 4, som ikke kunne anses for at indeholde forretningshemmeligheder, ikke videreført.

Ulovlige og lovlige handlinger

Loven følger direktivets noget atypiske struktur ved ikke blot at fastlægge et forbud (i § 4), som angiver, hvornår der foreligger *ulovlig* erhvervelse, brug og videregivelse af forretningshemmeligheder, men også at fastslå, hvornår der foreligger *lovlig* erhvervelse, brug og videregivelse af forretningshemmeligheder (§ 3).

For så vidt angår de ulovlige handlinger, fastsættes det i § 4, stk. 1, at erhvervelse af en forretningshemmelighed uden forretningshemmelighedshaverens samtykke betragtes som en ulovlig handling, hvis forretningshemmeligheden erhverves ved *enten* (1) uautoriseret adgang til, tilegnelse af eller kopiering af dokumenter, genstande, materialer, stoffer eller elektroniske filer, der lovligt kontrolleres af forretningshemmelighedshaveren, og som indeholder en forretningshemmelighed, eller som en forretningshemmelighed kan udledes af, *eller* (2) enhver anden adfærd, der under de givne omstændigheder betragtes som værende i strid med redelig erhvervspraksis.

Det er ikke alene *erhvervelsen* af forretningshemmeligheder, der kan være ulovlig. Også *brug eller videregivelse* af en forretningshemmelighed betragtes som en ulovlig handling. Dette er tilfældet, hvis

forretningshemmeligheden bruges eller videregives af en person, der har (1) erhvervet forretningshemmeligheden ulovligt, (2) misligholdt en fortrolighedsaftale eller enhver anden pligt til at undlade at videregive forretningshemmeligheden eller (3) misligholdt en kontraktlig forpligtelse eller enhver anden pligt til at begrænse forretningshemmelighedens brug.

Reglerne om ulovlig erhvervelse, brug og videregivelse suppleres af en regel om *hæleri* i § 4, stk. 3, som fastslår, at den, der udnytter forretningshemmeligheder, som en anden har skaffet til denne, er omfattet af bestemmelsen, hvis den pågældende vidste eller burde vide, at kendskab til eller rådighed over hemmeligheden er opnået ved en overtrædelse af bestemmelserne i § 4, stk. 1.

Hvis den erhvervsdrivende i god tro er påbegyndt benyttelsen af noget, der senere viser sig at være en andens forretningshemmelighed, er forholdet ikke i strid med loven. Hvis den pågældende bliver bragt i ond tro fx ved henvendelse fra indehaveren af forretningshemmeligheden, er den pågældende ikke længere berettiget til at bruge den beskyttede information.

Lovens § 4, stk. 4, giver beskyttelse mod krænkende varer, idet produktion, udbud til salg eller markedsføring af krænkende varer eller import, eksport eller oplagring af krænkende varer med henblik herpå betragtes som ulovlig brug af en forretningshemmelighed, hvis den

person, der udfører disse aktiviteter, vidste eller under de givne omstændigheder burde have vidst, at forretningshemmeligheden var blevet brugt ulovligt.

“Krænkende varer” er defineret i lovens § 2, nr. 4, som “varer, hvis udformning, karakteristika, funktion, produktionsproces eller markedsføring i væsentlig grad drager fordel af forretningshemmeligheder, som er ulovligt erhvervet, brugt eller videregivet”.

Indskrænkninger i beskyttelsen

Lovens § 5 indeholder tre eksplicitte undtagelser fra beskyttelsen af forretningshemmeligheder i den forstand, at i disse tilfælde skal en anmodning om anvendelse af forskellige former for retsmidler mv. afvises.

De tre tilfældetyper, hvor de pågældende retsmidler mv. ikke finder anvendelse, vedrører (1) retten til informations- og ytringsfrihed (2) whistleblowing og (3) arbejdstageres videregivelse til varetagelse af opgaver.

Indskrænkningen i nr. 1 illustrerer det klassiske spændingsfelt mellem på den ene side informationsrettighederne, der begrænser adgangen til informationsspredning, og på den anden side det grundlæggende hensyn til informations- og ytringsfrihed.

Bestemmelsen siger ikke noget om, hvordan denne afvejning skal foretages. Det er dog værd at bemærke, at forretningshemmelighedsbeskyttelsen som

nævnt ikke er beskyttet som en grundlæggende rettighed i Charteret i modsætning til immaterialrettigheder og personoplysninger. Det vil få betydning for afvejningen af disse rettigheder.

Der er i de senere år mange eksempler på, at forhold af stor samfundsmæssig relevans er kommet til offentlighedens kendskab gennem whistleblowers. Dette gælder fx de såkaldte *Pana-ma Papers*, der afslørede indikationer på omfattende skatteunddragelser foretaget af bl.a. politikere og andre personer med centrale placeringer i samfundet. Indskrænkningen i nr. 2 tillader handlinger, der sker for at afdække forseelser, uregelmæssigheder eller ulovlige aktiviteter, og sagsøgte handlede med henblik på at beskytte den almene offentlige interesse (*whistle-blowing*). Indskrænkningen forekommer relativt bred og dens afgrænsning noget uklar.

Endeligt kan retsmidler mv. efter loven ikke gøres gældende, hvis der er tale om arbejdstageres videregivelse af forretningshemmeligheden til deres repræsentanter som led i repræsentanters retmæssige opgavevaretagelse i overensstemmelse med EU-retten eller national ret, forudsat at videregivelsen er nødvendig for varetagelsen af de pågældende opgaver.

Håndhævelse

Forretningshemmelhedsbeskyttelse er ikke omfattet af retshåndhævselsesdirektivet, og derfor har det af hensyn til harmoniseringen været nødvendigt i Forretningshemmelighedsdirektivet at indføre et selvstændigt kapitel om retshåndhævelse. Samme model er valgt i loven. Disse bestemmelser er et stykke ad vejen i overensstemmelse med Retshåndhævselsesdirektivet, men der er også forskelle, herunder ved at regler om bevissikring, ret til information og tilkendelse af sagsomkostninger ikke er medtaget. Dette medfører alt andet lige en mindre effektiv håndhævelse af forretningshemmelhedsbeskyttelsen sammenlignet med immaterialretsbeskyttelsen.¶

PÅ VEJ!

Lov om forretningshemmeligheder

Thomas Riis & Jens Schovsbo

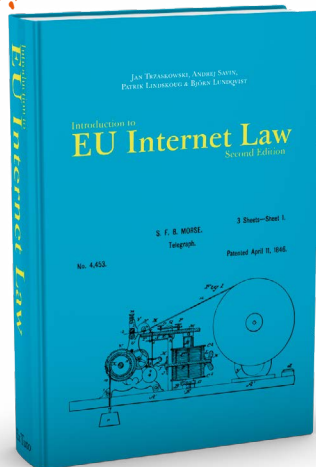
Direktivet 2016/943 om beskyttelse af fortrolig knowhow og fortrolige forretningsoplysninger (forretningshemmeligheder) mod ulovlig erhvervelse, brug og videregivelse er implementeret i lov om forretningshemmeligheder, som trådte i kraft den 9. juni 2018. Loven indebærer en grundlæggende ændring af reglerne på området.

Denne lovkommentar analyserer, diskuterer og perspektiverer lovens regler.

ISBN: 978-87-420-0015-1 | Udgives: Januar 2019

Mere info: på www.extuto.dk og i vores nyhedsbrev

NYHED!

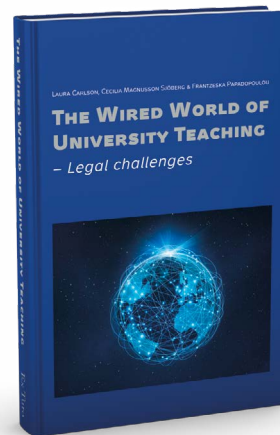
Introduction to EU Internet law, 2nd edition

Jan Trzaskowski, Andrej Savin, Patrik Lindsoug & Björn Lundqvist

Introduction to EU Internet Law provides a thorough introduction to the parts of European Union law that are particularly relevant to the Internet, including electronic commerce.

This book may serve as a valuable tool for both lawyers, legal academics and students who wish to familiarise themselves with Internet law or update their knowledge. It is also suitable for people with skills that are more technological than legal.

ISBN: 978-87-420-0016-8 | **Udgivet:** September 2018
Sider: 400, indbundet | **Pris:** 450 kr. inkl. moms

The Wired World of University Teaching – Legal Challenges

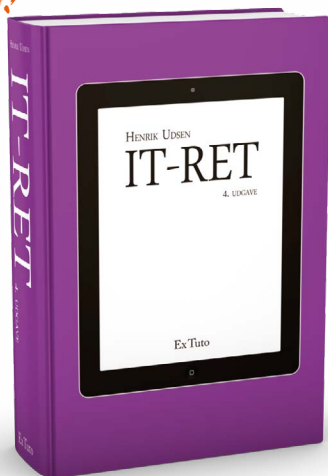
Laura Carlson, Cecilia Magnusson Sjöberg & Frantzeska Papadopolou

The digitalisation and commercialisation of teaching raise both new and old questions with respect to academic freedom, copyrights to teaching materials, employment rights, open access and data protection, public sector information, and transparency.

When traditional academic learning is challenged, academic freedom and the protections of privacy and moral rights are essential.

ISBN: 978-87-420-0001-4 | **Udgivet:** August 2017
Sider: 192, indbundet | **Pris:** 395 kr. inkl. moms

PÅ VEJ!

IT-ret, 4. udgave

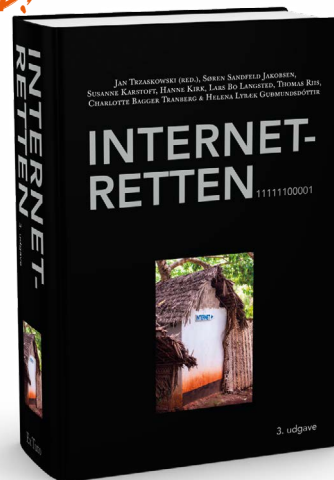
Henrik Udsen

IT-ret behandler en række af de retlige problemstillinger, som den digitale teknologi giver anledning til, herunder immaterialretten, persondataretten, regelsæt af relevans for e-handel, herunder køb og salg af digitale ydelser og elektroniske betalingstjenester, og it-kontraktretten.

"Henrik Udsens IT-ret er i dag værket på sit område ... praktikere kan med stort udbytte enten konsultere de enkelte dele af bogen eller læse den samlet for at få overblik og perspektivering på ny." Martin von Haller, UfR 2014B.315.

ISBN: 978-87-420-0011-3 | Udgives: Oktober 2018
Mere info: på www.extuto.dk og i vores nyhedsbrev

NYHED!

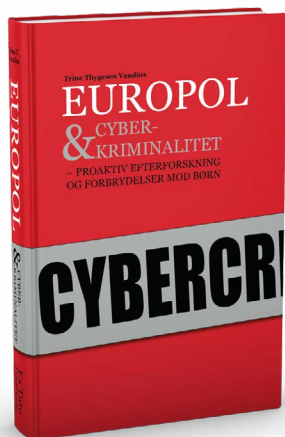
Internetretten, 3. udgave

Jan Trzaskowski (red.), Søren Sandfeld Jakobsen, Susanne Karstoft, Hanne Kirk, Lars Bo Langsted, Thomas Riis, Charlotte Bagger Tranberg & Helena Lybæk Guðmundsdóttir

Tredje udgave af Internetretten er opdateret med seneste retspraksis og lovgivning, herunder persondataforordningen og de nye love om markedsføring og betaling. Bogen behandler i 12 kapitler de væsentligste temaer inden for internetretten – og den er derfor velegnet for alle, der har behov for viden om emnet.

Internetretten er skrevet af praktikere samt forskere ved CBS og universiteterne i København, Aarhus og Aalborg.

ISBN: 978-87-420-0002-1 | Udgivet: August 2017
Sider: 816, indbundet | Pris: 795 kr. inkl. moms

Europol & cyberkriminalitet

Trine Thygesen Vendius

Denne bog giver en omfattende indføring i Europol-samarbejdet, herunder hvordan det har udviklet sig i regi af EU's indre sikkerhed. Bogen tager afsæt i politisamarbejdet i en sikkerhedspolitisk kontekst – mellem suverænitæt, globalisering og cybercrime.

Europol-samarbejdets rolle ved bekæmpelsen af online seksuelle forbrydelser mod børn behandles indgående, herunder dansk politis beføjelser i den proaktive efterforskning – fx ved brug af agenter.

ISBN: 978-87-92598-35-6 | **Udgivet:** Juni 2015
Sider: 320, indbundet | **Pris:** 395 kr. inkl. moms

IT-kontraktret

Henrik Udsen

IT-kontraktret behandler centrale it-kontrakter: udviklingsaftalen, driftsaftalen, vedligeholdelsesaftalen og softwarelicensaftalen. Bogen gennemgår de væsentligste reguleringstemaer for hver af disse aftaletyper og inddrager relevante bestemmelser fra gældende standardkontrakter.

“Henrik Udsen har skrevet en bog, som vil blive et uundværligt værktøj for jurister, som arbejder med IT-kontrakter, hvad enten man har sparsom eller betydelig erfaring på området ... IT-Jurister i Danmark har hermed fået en ny grundbog.” Claus F. Sørensen, UfR 2015B.15

ISBN: 978-87-92598-33-2 | **Udgivet:** September 2014
Sider: 480, indbundet | **Pris:** 695 kr. inkl. moms

Udviklingstendenser i udbudsretten

Udbudsretten er en ung retsdisciplin i Danmark. Den første juridiske ph.d.-afhandling blev forsvaret i 1999, og siden har udbudsretten været genstand for yderligere 10 afhandlinger suppleret af mange bøger om emnet.

Af **STEEN TREUMER**, professor, ph.d., Københavns Universitet (steen.treumer@jur.ku.dk)

Udbudsrettens relevans blev for alvor klar for danskerne med den såkaldte *Storebælt*-sag, hvor EU-Domstolen i 1993 konstaterede, at Danmark havde overtrådt udbudsretten, hvilket medførte, at Danmark måtte udbetale et tocifret millionbeløb i erstatning til forsmåede entreprenører. Danmark slap billigt, da der ikke skulle betales erstatning for tabt fortjeneste, hvilket efter omstændighederne kan være en konsekvens af overtrædelse af udbudsreglerne.

Den danske tilgang til udbudsretten, der i alt væsentligt reguleres af EU's udbudsdirektiver, var derefter i en længere årrække præget af en udpræget tilbageholdenhed ved implementeringen af diverse direktiver og en forholdsvis restriktiv fortolkning af udbudsreglerne ved det primære håndhævelsesorgan Klagenævnet for Udbud.

Denne tilgang blev fundamentalt ændret ved tilblivelsen af udbudsloven, der trådte i kraft i 2016, og som udgør den danske implementering af det nye udbudsdirektiv (direktiv 2014/24/EU).

Ny udbudslov i 2016

Den erklærede målsætning med udbudsloven var, ifølge kommissoriet fra 2013, at indføre en lov, der skulle skabe klarhed og fleksibilitet gennem færre, enklere og mere fleksible regler. I forlængelse heraf var udmeldingen til udbudslovsudvalget bl.a., at "grænserne skulle presses", og at der skulle "tænkes ud af boksen".

Sidstnævnte var en udfordring af dimensioner, idet udbudsloven udgør implementering af udbudsdirektivet, der er en kompleks, detaljeret og omfattende regulering. Hertil kommer, at udbudsdirektivet suppleres af retspraksis fra EU-Domstolen, Retten, de ordinære danske domstole og sidst, men ikke mindst, en righoldig praksis fra Klagenævnet for Udbud.

Det er ikke overraskende, at målsætningerne kun til dels blev indfriet. Udbudsloven skabte generelt et dansk udbudsregime med mere fleksible regler end hidtil, men kun de mest spøjefulde tør hævde, at loven er et udtryk for færre og enklere regler samt en klar retstilstand. Det er tværti-

mod indlysende, at retstilstanden fortsat er behæftet med væsentlig usikkerhed på talrige punkter, og at fortolkningerne på gældende ret divergerer i rigt mål.

Den udstrakte brug af "lovgivning i forarbejderne" er et forhold, der generelt har været med til at forøge retsusikkerheden, og det kan så tvivl om, hvorvidt udbudsdirektivet er implementeret korrekt.

Et forhold af større praktisk betydning er, at det er et åbent spørgsmål, i hvilket omfang fortolkningerne i forarbejderne vil blive accepteret af Klagenævnet for Udbud, de ordinære domstole og EU-Domstolen.

EU-Domstolen har fx vist sig villig til at tilsidesætte forarbejder fra den hollandske lovgiver i en nyere sag. Klagenævnet for Udbud havde i et enkeltstående tilfælde vist sig villig til at se bort fra lovgivning i bemærkningerne før udbudslovens tilbliven, hvilket gav en del forfattere anledning til at overveje, om Klagenævnet for Udbud ville rette ind efter lovgivers signaler, selv hvor der i bemærkningerne er en decideret "overruling" af Klagenævnets faste praksis.

Denne forfatter var, i forbindelse med lovens ikrafttræden, så dristig at forudsige, at det måtte forventes, at der også fremover ville forekomme tilfælde, hvor Klagenævnet vil lægge en anden retsopfattelse til grund end lovgivers, jf. mit kapitel i bogen *Udbudsloven* (Ex Tuto 2016). Denne forudsigtelse har vist sig at holde stik, bl.a. i en markant sag, der blev anlagt, og tabt, af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen om den vigtige bestemmelse i udbudslovens § 160 vedrørende offentliggørelse af evalueringsmodeller.

Det er også relevant at forholde sig til, om lovgiver med udbudsloven har presat grænserne og tænkt ud af boksen. Det er der indtil flere eksempler på. Det drejer sig dog først og fremmest om spørgsmål, hvor retstilstanden er uklar, fordi EU-lovgiver ikke har adresseret problemstillingen – eller i hvert fald ikke i klare vendinger. Undertegnedes kapitel om den danske implementering i bogen *Modernising Public Procurement: The Approach of EU Member States* (Elgar 2018), indeholder en indgående analyse heraf.

Mere effektiv håndhævelse

I den første periode efter tilblivelsen af EU's udbudsdirektiver, var håndhævelsen af reglerne i medlemsstaterne ineffektiv. EU-lovgiver tog konsekvensen heraf og udstedte de såkaldte kontroldirektiver, der trådte i kraft i starten af 1990'erne. Det afhjalp til en vis grad problemerne, og førte i Danmark bl.a. til oprettelsen af Kla-

genævnet for Udbud, der har spillet en central rolle i retsudviklingen, herunder ved fortolkninger af ligebehandlingsprincippet og gennemsigtighedsprincippet.

Det var ikke desto mindre først noget senere, det blev almindeligt anerkendt i medlemsstaterne, at en konsekvens af overtrædelse af udbudsreglerne kan være, at der skal betales positiv opfyldelsesinteresse, dvs. erstatning for tabt fortjeneste. Det skal understreges, at dette ikke blev fastlagt ved EU-Domstolens praksis, men i stedet gennem retspraksis fra medlemsstaternes ordinære domstole.

Omkring 2005 var der i enkelte medlemsstater, herunder Danmark, et stigende pres for at få fastslået, at en konsekvens af overtrædelse af EU's udbudsregler kunne medføre en pligt til at afvikle den ulovligt indgåede kontrakt ("hævepligt"). Eksistensen af en sådan pligt blev bl.a. fastslået af EU-Domstolen i 2007 og kort tid efter direktivfæstet med de nye regler om sanktionen "uden virkning" (ugyldighed *sui generis*).

Den effektive håndhævelse af reglerne blev yderligere intensiveret med udbudslovens § 185, stk. 2, der ikke er direktivstyret. Det følger af bestemmelsen, at ordregiver normalt skal bringe kontrakten til ophør, hvor en tildelingsbeslutning er annulleret ved endelig afgørelse eller dom. Bestemmelsen skal ses på baggrund af et misforhold mellem udbudspraksis og dansk teori.

I praksis har ordregiverne almindeligvis blot ladet den pågældende kontrakt forløbe uændret efter annullationer af tildelingsbeslutningerne, til trods for, at der med støtte i retskilder er blevet argumenteret indgående for, at udgangspunktet er det stik modsatte. Derfor har annullationer tit blot haft en "platonisk" effekt i en dansk kontekst: Klager har hverken fået erstatning eller genudbud. Det er væsentligt at understrege, at denne regel er særegen, da der, så vidt vides, ikke findes tilsvarende regler i de øvrige medlemslande.

Sammenfattende kan det siges, at håndhævelsen af udbudsreglerne nu er særdeles effektiv set i forhold til tidligere.

Inspiration fra EU-medlemslande

EU-Domstolen lader sig inspirere af medlemslandenes fortolkninger. Et aktuelt eksempel er afgørelsen i sag C-46/15, *Ambisig*, hvor generaladvokaten havde henvist til dansk klagenævnspraksis. I denne afgørelse lagde EU-Domstolen sig fast på en fortolkning, som afveg fra den, der havde været anlagt i en tidligere principiel afgørelse, der havde været indgående kritiseret i international juridisk teori, herunder af denne forfatter, jf. bl.a. den af generaladvokaten citerede artikel.

Ved de ordinære domstole inddrages udenlandsk ret tilsvarende, selv om det ikke er almindeligt forekommende. Eksempelvis var den eneste litteratur, der blev citeret af den engelske højesteret – i en nyere principiel afgørelse om erstat-

ning for overtrædelse af udbudsreglerne – en komparativ analyse af emnet med afsæt i retstilstanden i adskillige af EU's medlemsstater.

Ved Klagenævnet for Udbud er regulering og praksis fra de øvrige af EU's medlemslande hidtil kun undtagelsesvis blevet inddraget, og umiddelbart er det vanskeligt at fastslå med hvilken gennemslagskraft. Der kan dog ikke herske tvivl om, at relevansen heraf er øget, og det må forventes at sætte sit præg på fremtidig praksis. Det gælder særligt, hvor den danske lovgiver i udbudsloven har tænkt ud af boksen og anlagt fortolkninger, der fremstår som tvivlsomme i lyset af EU's udbudsregler.

Ved implementeringen af udbudsdirektivet så man i en række EU's medlemsstater nærmere på tilgangen i de øvrige medlemsstater. Det var fx tilfældet i Danmark, men det er vanskeligt at finde klare eksempler på, at lovgiverne har været klart inspireret af tilgangen i de øvrige medlemsstater.

Også på dette område kan der dog ikke herske tvivl om, at tendensen til at lade sig inspirere af tilgangen i andre medlemslande må være tiltagende. Tilsvarende tendenser ses i den juridiske litteratur: I de første mange år indeholdt selv de tungeste værker ingen eller kun få komparative analyser, men nu findes der efterhånden en række bøger skrevet af internationale forfatterteams med afsæt i komparative analyser om udvalgte emner.

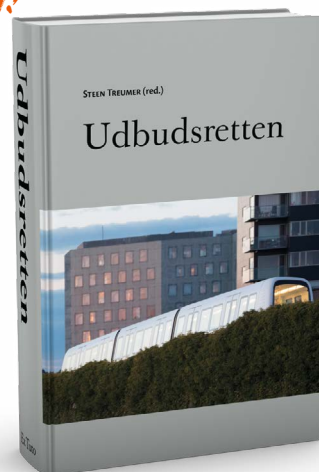
Konklusion

Sammenfattende kan det siges, at dansk udbudsret har været i en rivende udvikling, der først og fremmest har været drevet frem af udviklingen på EU-plan. Udviklingen har ikke været begrænset til det materielle regelsæt, men omfatter ligeledes håndhævelsen.

Overtrædelser af udbudsreglerne kan nu få vidtrækkende konsekvenser, herunder pligt til at betale erstatning for tabt fortjeneste og pligt til at afvikle en kontrakt indgået i strid med reglerne.

Med udbudsloven er området blevet endnu mere komplekst og usikkert, da den danske lovgiver i flere tilfælde har anlagt fortolkninger, der bryder med hidtidig praksis fra Klagenævnet for Udbud og med den fortolkning, der følger af en klassisk, forholdsvis restriktiv, tilgang til udbudsreglerne.¶

PÅ VEJ!

Udbudsretten

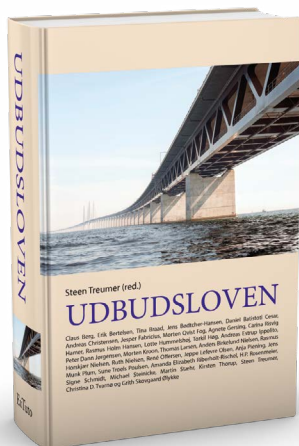
Steen Treumer (red.) m.fl.

Med udbudsloven skete der en gennemgribende fornyelse af udbudsretten, som analyseres indgående i denne bog. Udbudsretten er skrevet af eksperter med stort kendskab til og erfaring med retsområdet, der både er kompliceret og har stor samfundsøkonomisk betydning.

Bogen er velegnet for både praktikere og teoretikere, der ønsker en generel indføring i retsområdet eller at anvende bogen som opslagsværk.

ISBN: 978-87-420-0019-9 | Udgives: Januar 2019

Mere info: på www.extuto.dk og i vores nyhedsbrev

Udbudsloven

Steen Treumer (red.) m.fl.

Udbudsloven implementerer det nye udbudsdirektiv og regulerer et kompliceret område af stor økonomisk betydning. Med den nye udbudslov er der sket en gennemgribende fornyelse af udbudsretten, idet loven på en række punkter går videre end påkrævet efter EU-udbudsretten.

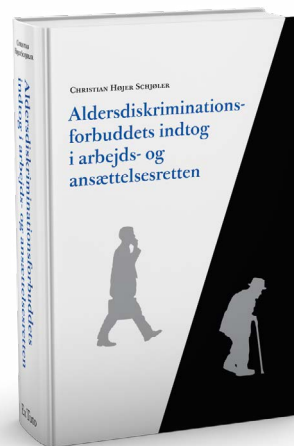
Bogen er skrevet af eksperter med indgående kendskab til og praktisk erfaring med udbudsretten. Den er redigeret af professor, ph.d. Steen Treumer, Københavns Universitet. Bogen er velegnet for både praktikere og teoretikere og kan læses som en generel indføring i retsområdet eller anvendes som opslagsværk.

Bogen er udgivet i samarbejde med Dansk Forening for Udbudsret.

ISBN: 978-87-92598-41-7 | Udgivet: januar 2016

Sider: 736, indbundet | Pris: 695 kr. inkl. moms

NYHED!

Aldersdiskriminationsforbuddets indtog i arbejds- og ansættelsesretten

Christian Højer Schjølør

Bogen giver et kærkommen og nuanceret indblik i det EU-retlige grundlag for forbuddet mod aldersdiskrimination, som ikke har levet et stille liv siden dets indtog i arbejds- og ansættelsesretten i 2004.

Bogen er et nyttigt værktøj for praktikere, der ønsker indsigt i de mange EU-domme på området og forståelse af forbuddets almene bestanddele, herunder proportionalitetsprincippet.

ISBN: 978-87-420-0003-8 | Udgivet: September 2017

Sider: 512, indbundet | Pris: 595 kr. inkl. moms

NYHED!

Familiere retten, 8. udgave

Linda Nielsen & Ingrid Lund-Andersen

Denne bog omfatter en gennemgang af regler og praksis om ægtefæller, børn og ugifte samlevende samt en mere grundlæggende behandling af reglerne om familieformuen, herunder formueforholdene under samlivet og ved samlivsophør, separation og skilsmisse.

Bogen er skrevet til brug for undervisningen i faget Familieret på Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet.

ISBN: 978-87-420-0020-5 | Udgivet: August 2018
Sider: 336, indbundet | Pris: 495 kr. inkl. moms

NYHED!

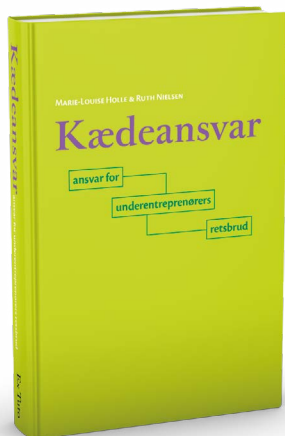
Arveretten, 6. udgave

Rasmus Kristian Feldthusen, Ingrid Lund-Andersen & Linda Nielsen

Denne bog omfatter en gennemgang af regler og praksis om arv, herunder de legale regler om arv til slægt og ægtefælle. Desuden behandles testamentsregler, herunder regler om udvidet samlevetestamente, samt regler om arv og indsættelse af begunstiget i forbindelse med forsikring og pension.

Bogen er skrevet til brug for undervisningen i faget Familie- og arveret på Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet, og er tillige relevant for praktiserende jurister, herunder advokater, dommere og ansatte i statsforvaltningen, foruden ansatte i forsikrings-, pensions- og pengeinstitutbranchen mv., der beskæftiger sig med arveretlige spørgsmål.

ISBN: 978-87-420-0021-2 | Udgivet: August 2018
Sider: 308, indbundet | Pris: 395 kr. inkl. moms

Kædeansvar – ansvar for underentreprenørers retsbrud

Marie-Louise Holle & Ruth Nielsen

Kædeansvar kan fx blive relevant i tilfælde, hvor en bygherre/ordregiver indgår kontrakt med en hovedentreprenør om udførelse af en opgave, hvorefter hovedentreprenøren giver arbejdets udførelse i underentreprise til en underentreprenør, der underbetaler de ansatte.

I sådanne situationer kan man spørge, om hovedentreprenøren i forhold til dels ordregiveren, dels underentreprenørens ansatte hæfter for den manglende lønbetaling.

ISBN: 978-87-420-0005-2 | Udgivet: September 2017
Sider: 272, indbundet | Pris: 395 kr. inkl. moms

Dansk kommunalret

Carsten Henriksen

Bogen behandler lovgivningen om kommunernes styrelse, herunder:

- selvstyrets forfatningsmæssige forankring,
- kommunestyrets organisering,
- borgmesterens og bestyrelsesmedlemmernes opgaver/ansvar,
- organisering og ledelse af administrationen,
- samarbejde med andre myndigheder og virksomheder,
- kommunernes økonomiske forvaltning,
- tilsynet med den kommunale virksomhed,
- påklage af kommunale afgørelser og
- statslig styring af kommunal virksomhed.

ISBN: 978-87-92598-34-9 | Udgivet: Januar 2015
Sider: 288, indbundet | Pris: 360 kr. inkl. moms

Hvor meget ved du om menneskerettigheder?

Verden over står menneskerettigheder for skud. I Danmark har vi længe diskuteret menneskerettigheder, men diskussionen blussede særligt op under det danske formandskab for Europarådet i 2017-2018.

Af **JACQUES HARTMANN**, Senior Lecturer, Dundee Universitet (jhartmann@dundee.ac.uk)

Det europæiske menneskerettighedssystem bliver ofte beskyldt for at undergrave den demokratiske beslutningsproces, hvilket ikke i sig selv er nyt.

Det nye er, at kritikken ikke længere er begrænset til et parti eller en side af det politiske spektrum. I dag er der kun få politikere, som tør stille sig frem og sige noget positivt om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention eller menneskerettigheder generelt. Det er nærmest blevet et adelsmærke i dansk politik at tale negativt om menneskerettigheder.

Debat er en vigtig del af demokratiet, men debatten om menneskerettigheder er tit unuanceret, uoplyst og til tider direkte vildledende. På trods af, at vi længe har diskuteret menneskerettigheder, er der fx meget lidt fokus på deres generelle indflydelse. I den forbindelse glemmes det ofte, at en stor del af de rettigheder eller friheder, som mange tager for givet – såsom retten til liv eller forbuddet mod tortur – kun er direkte beskyttet i Menneskerettighedskonventionen eller dennes implementeringslov.

Derudover supplerer menneskerettighederne mange rettigheder, som allerede findes i dansk ret. Dette gælder også rettigheder, som traditionelt er stærkt beskyttet i grundlovens rettighedskatalog såsom retten til ytringsfrihed.

Forglemmelsen gælder ligeledes den afgørende indflydelse, som Menneskerettighedskonventionen har haft på det danske retssystem og værdinormer her i landet, særligt hvad angår dommerhabilitet, længden af retssager samt brugen af isolationsfængsling. Uden Menneskerettighedskonventionen og den “dynamiske fortolkning” heraf, ville der derfor være betydelige huller i beskyttelsen af grundlæggende rettigheder i Danmark.

Debatten fokuserer imidlertid på sager, som kan danne grundlag for vrede og fortørnelse. Enhver sag, hvor menneskerettigheder forhindrer udlevering eller udvisning, bliver således entusiastisk fortalt og genfortalt. I den forbindelse bliver nuancer ofte overset, og væsentlige principper – såsom Domstolens dynamiske fortolkning – forvrænges, så de passer med fortællingen om en udemokratisk dom-

stol, der kan fjernstyre alt fra Strasbourg. Virkeligheden er dog langt mere nuanceret. Nedenfor opridses syv emner, som har domineret debatten om Den Europæiske Menneskerettighedskonventionen.

1. Indskrænkning af demokrati

I sin reneste form er demokrati flertalsstyrer; hverken mere eller mindre. Der findes imidlertid ingen “rene” demokratier, og de fleste demokratiske lande er såkaldte “liberale demokratier”. Den væsentligste forskel mellem et “rent” og et “liberalt” demokrati er, at det liberale demokrati begrænser flertallets magt. Det liberale demokrati bygger derfor på en række institutioner, som har til formål at beskytte grundlæggende rettigheder. Der er mange måder, hvorpå disse rettigheder sikres, men fælles for alle liberale demokratier er, at de beskytter en række rettigheder, hvoraf flere er fundamentale for demokratets virke såsom ytrings- eller forsamlingsfrihed. Et demokrati, som ikke sikrer menneskerettigheder, heriblandt mindretalsbeskyttelse, er derfor dårligt foreneligt

med den moderne demokratiforståelse.

Hele formålet med menneskerettighederne er netop at begrænse demokratiske regeringer og parlamenters handlefrihed og kompetencer, for derved at beskytte borgernes og i særdeleshed minoriteternes rettigheder og friheder.

2. Et indgreb i suverænitet

Begrebet "suverænitet" har længe indgået i den politiske debat som et af de begreber, som kan bruges og misbruges til mange formål. For mange betyder "suverænitet" tilsyneladende, at nationalstater kan gøre, hvad de vil. Menneskeretlige begrænsninger i regeringen eller Folketingets handlefrihed bliver derfor fremsat som indgreb i suveræniteten.

Et øjeblikks eftertænkksomhed vil få de fleste til at indse, at intet land er suverænt i den forstand, at det kan gøre, hvad det vil. Tværtimod må alle verdens lande tage hensyn til andre landes ønsker og handlinger, og der findes intet land, som helt egenrådigt kan gøre, hvad det vil; end ikke verdens eneste tilbageværende supermagt, USA, agerer efter en sådan logik – også selv om den nuværende administration tilsyneladende ønsker at teste netop denne tese.

De begrænsninger, som menneskerettigheder uomtvisteligt og bevidst medfører, er endvidere selvpålagte. Europæiske lande blev enige om at begrænse deres handlefrihed, fordi de af bitter erfaring lærte, at man ikke fuldt ud kan stole på

nationalstaten – end ikke en demokratisk stat – når det gælder sikring af grundlæggende rettigheder.

3. Aktivistisk menneskerettighedsdomstol

Med aktivistisk menes, at Domstolen fortolker bestemmelser i Menneskerettighedskonventionen på en måde, som ikke kan have været forudset, da den blev forhandlet.

Således er Domstolen bl.a. blevet kritiseret for at have indfortolket en ret til ikke at være medlem af en fagforening på trods af, at det blev besluttet under forhandlingerne af Konventionen, at retten til foreningsfrihed ikke skulle inkludere en negativ foreningsfrihed.

Den form for fortolkning er imidlertid ikke usædvanlig, og i folkeretligt lys tager Menneskerettighedsdomstolens fortolkning sig ikke synderligt aktivisk ud.

Derudover er Domstolens fortolkning aldrig, som den tidligere danske dommer Isi Foighel har utrykt det, blevet opfattet som et fribrev til at "finde på", men derimod som en forpligtigelse til at følge med retsudviklingen i Europa.

4. Beskytter de forkerter

Man kan til tider få det indtryk, at det kun er kriminelle udlændinge, som nyder godt af menneskerettigheder. Langt de fleste af de sager, som Danmark har tabt ved Menneskerettighedsdomstolen, har imidlertid

ikke omhandlet indvandrere.

Siden 1953 har Danmark tabt 15 sager i Strasbourg. Langt de fleste – 9 for at være præcis – har omhandlet retten til en retfærdig rettergang. Derudover har Danmark tabt 3 sager om opholdstilladelse eller udvisning, 1 sag om tvunget medlemskab af fagforeninger, 1 sag om manglende beskyttelse af journalisters ytringsfrihed og 1 sag om en pensionist, som blev tilbageholdt i over 13 timer, fordi hun nægtede at oplyse navn og adresse til politiet.

De fleste sager har omhandlet forholdsvist banale tvister, hvor personer har gjort krav på at blive behandlet lige og retfærdigt af de nationale myndigheder. Det gælder fx sagerne om Kurt Nielsen, som måtte vente over otte år for at få erstatning for en bilulykke, Lise Donald Iversen og Anne-Marie Christensen, som ventede henholdsvis ni og elleve år for at få erstatning for lægefejl, og James Valentin, som måtte vente mere end sytten år for at få sin konkurssag færdigbehandlet.

5. Udvisning af kriminelle udlændinge

Der har været særlig fokus på Højesterets afgørelse i *Levakovic*-sagen fra 2016. Danmark udviser hvert år hundredvis af personer. Siden 2010 er flere end 10.000 mennesker blevet udvist ved dom. Hertil kommer de, som bliver administrativt udvist.

Debattens uoplyste grundlag blev særligt tydeligt i et svar fra justitsminister Søren Pape Poulsen, der i august 2017 blev spurgt, hvor mange gange danske domstole i de sidste 10 år har undladt at udvise udenlandske kriminelle som følge af afgørelser fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Hertil svarede ministeren, at det ikke var “muligt [...] at tilvejebringe de ønskede oplysninger.”

6. Menneskerettighedskonventionen er forældet

En anden hyppig kritik af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er, at den er forældet. I den forbindelse bliver det ofte fremhævet, at Menneskerettighedskonventionen ikke er blevet ændret, siden den blev skrevet i lyset af holocaust og 2. verdenskrig. Sådanne udsagn er direkte misvisende. Siden Menneskerettighedskonventionen trådte i kraft, er den løbende blevet opdateret. Siden 1953 er der vedtaget 16 tillægsprotokoller, hvoraf 6 har tilføjet nye rettigheder såsom retten til appel i straffesager, hvilket først blev indsat med en tillægsprotokol fra 1984. Den seneste ændring blev vedtaget i 2013. Det kan endvidere være svært at forstå, at mange af dem, som kritiserer Menneskerettighedskonventionen for at være forældet, i samme åndedrag kritiserer Menneskerettighedsdomstolen for at fortolke konventionen i lyset af moderne forhold.

7. Manglende folkelig opbakning

For at få en nærmere afklaring af opbakningen bestilte jeg i august 2017 en undersøgelse hos analyseinstituttet YouGov. 94 % af de 1.019 respondenter havde hørt om Konventionen, og 87 % af dem vidste, at Danmark var medlem. 73 % af de mennesker, som havde hørt om Menneskerettighedskonventionen, mente, at Danmark skulle forblive medlem heraf.

Afslutning

Menneskerettighedsdomstolen er ikke ufejlbarlig eller hævet over kritik, og kritikken af Domstolen er på mange måder et sundhedstegn, men det er vigtigt, at kritikken er saglig.¶

NYHED!

Danmark og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Jacques Hartmann

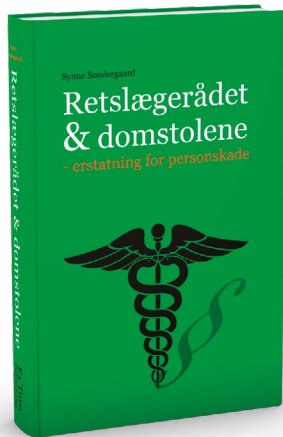
Denne bog diskuterer Den Europæiske Menneskerettighedskonventions indflydelse i Danmark ved at gennemgå de 15 sager, som Danmark har “tabt” siden tiltrædelsen i 1953, hvoraf langt de fleste omhandler retten til en retfærdig rettergang.

Bogen viser, hvordan flere af disse sager og andre principelle sager fra menneskerettighedsdomstolen har haft en afgørende indflydelse på det danske retssystem og værdinormer i Danmark.

ISBN: 978-87-420-0008-3 | Udgivet: November 2017

Sider: 208, indbundet | Pris: 295 kr. inkl. moms

NYHED!

Retslægerådet & domstolene – erstatning for personskade

Synne Søndergaard

Bogen analyserer domstolenes anvendelse af Retslægerådet i sager om erstatning for personskade, herunder forskelle i den juridiske og lægefaglige vurdering af årsagssammenhæng.

Udover en grundlæggende introduktion til Retslægerådets historik og opgaver behandles samspillet mellem retsplejeloven og rådets vejledning i den formelle behandling af sager ved domstolene. Bogen indeholder både komparative analyser og retspolitiske overvejelser.

ISBN: 978-87-92598-36-3 | **Udgivet:** November 2015
Sider: 352, indbundet | **Pris:** 395 kr. inkl. moms

Guds og øvrigheds straf – centralmagt og sædelighed i Danmark-Norge

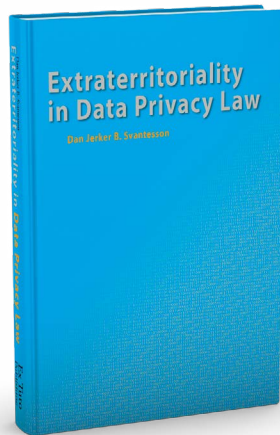
Morten Kjær

Reformationen i 1536 er et af de store brud i dansk historie. Denne retshistoriske fremstilling beskæftiger sig med Reformationens betydning for sædelighedsforbrydelserne i Danmark-Norge. Hvordan regulerede og straffede centralmagten de frivillige seksuelle forhold i Danmark-Norge i perioden 1536-1648?

Bogen er relevant for alle, der interesserer sig for forholdet mellem ret og Reformation og strafferettens historie.

ISBN: 978-87-420-0000-7 | **Udgivet:** August 2017
Sider: 480, indbundet | **Pris:** 595 kr. inkl. moms

NYHED!

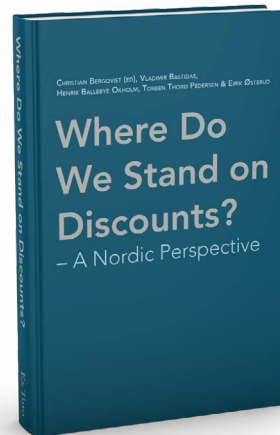
Extraterritoriality in Data Privacy Law

Dan Jerker B. Svantesson (foreword by Graham Greenleaf)

Professor Svantesson examines the extraterritoriality of the data privacy laws of EU, Australia, Japan, Singapore, and the Philippines. The central role of geo-location technologies is discussed and a 'layered' approach to the extraterritoriality of data privacy laws is introduced.

"Denne velkomponerede bog er baseret på forfatterens kendskab til såvel international privatret som persondataret. Den bør påkalde sig læsere fra begge disse discipliner ..." Peter Blume, UfR 2014B.94

ISBN: 978-87-92598-26-4 | Udgivet: November 2013
Sider: 240, indbundet | Pris: 395 kr. inkl. moms

Where Do We Stand on Discounts?

Christian Bergqvist (ed), Vladimir Bastidas, Henrik Ballebye Okholm, Torben Thorø Pedersen & Eirik Østerud

This book attempts to outline where competition law currently stands on discounts utilizing EU practice and practice delivered in the three Nordic countries Denmark, Norway and Sweden. As all three countries have aligned their competition law to EU law, much can be learned on the matter from the national experiences.

The book also comprises a chapter on how to review discounts from an economic perspective.

ISBN: 978-87-420-0014-4 | Udgivet: November 2017
Sider: 208, indbundet | Pris: 395 kr. inkl. moms

Kapitalfonde i dansk og international skatteret

Jakob Bundgaard

Kapitalfonde i dansk og international skatteret udgør den første dansk-sprogede fremstilling om kapitalfondes retsforhold. Bogen indeholder en analyse af de væsentligste nationale og internationale skatteretlige problemstillinger, som har eller forventes at få stor betydning i praksis.

ISBN: 978-87-92598-01-1 | **Udgivet:** juli 2010
Sider: 381, indbundet | **Pris:** 600 kr. inkl. moms

Den evige udfordring – omgåelse og misbrug i skatteretten

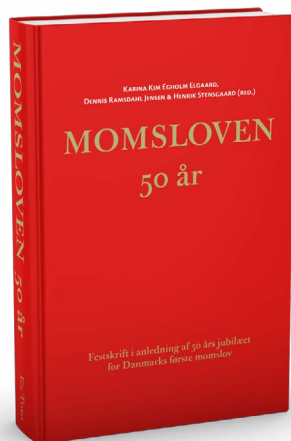
Jakob Bundgaard, Dennis Ramsdal Jensen & Niels Winther-Sørensen (red.)

Med dette jubilæumsskrift markeres 50-året for stiftelsen af Dansk Skattevidenskabelig Forening.

Bogens tema er "omgåelse og misbrug i skatteretten", og bidragsyderne omfatter Skatteministeren, teoretikere fra danske og udenlandske læreanstalter, rådgivere og ansatte i skatteadministrationen.

ISBN: 978-87-92598-40-0 | **Udgivet:** December 2015
Sider: 317, indbundet | **Pris:** 395 kr. inkl. moms

NYHED!

Momsloven 50 år – festskrift i anledning af 50 års jubilæet for Danmarks første momslov

Karina Kim Egholm Elgaard, Dennis Ramsdahl Jensen & Henrik Stensgaard (red.)

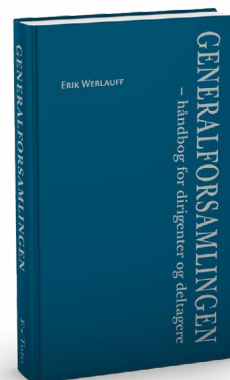
Bogen indeholder bidrag inden for en række centrale temaer af væsentlig betydning for momsretten: Samspillet mellem national ret og EU-ret, rettligheder og retssikkerhed, retspolitiske overvejelser på momsrettens område, momsrettens udvikling, momsrettens forhold til den nye digitale økonomi, momsfratagelserne, momsfradragsretten og handel over landegrænser.

Festskriftets bidragydere omfatter teoretikere fra danske og udenlandske universiteter samt embedsmænd, rådgivere og advokater med speciale i momsret.

ISBN: 978-87-420-0009-0 | Udgivet December 2017

Sider: 384, indbundet | Pris: 495 kr. inkl. moms

NYHED!

Generalforsamlingen – håndbog for dirigenter og deltagere, 3. udgave

Erik Werlauff

Denne bog er et uundværligt juridisk redskab for enhver, der skal deltage i en generalforsamling – som dirigent, aktionær, anpartshaver, andelshaver, foreningsmedlem eller ledelsesmedlem.

Bogen giver svar på alle væsentlige spørgsmål om, hvordan generalforsamlingens beslutninger træffes, samt forhold vedrørende bl.a. indkaldelse, forberedelse, gennemførelse og dokumentation.

ISBN: 978-87-420-0027-4 | Udgivet: August 2018

Sider: 224, indbundet | Pris: 295 kr. inkl. moms

Når du bestiller dine bøger på www.extuto.com,
får du hurtig levering og 30 dages fortrydelsesret

Ex Tuto har siden 2005 leveret aktuel juridisk faglitteratur skrevet af forskere, advokater og jurister, der har ny viden og overblik, som de gerne vil dele.

Vi er medlem af Forening for Boghaandværk og støtter bæredygtig skovforvaltning ved at anvende FSC-certificeret papir. Vores bøger er indbundne og trykt i Danmark.

Princippet om Fair Publishing indebærer bl.a. særligt gode vilkår for forfatteren.

Gratis abonnement på Aktuell Jura?

Send e-mail med adresse til forlag@extuto.dk

FÅ MERE VIDEN: tilmeld dig forlagets elektroniske nyhedsbrev og mød os på BogForum i Bella Center den 26. til 28. oktober 2018.

| **Ex Tuto A/S** Toldbodgade 55, DK-1253 København K